

re.re.szokvány

Alapjaiban nagyon szellemes a kategóriák Palánki Viktor-féle kategorizálása. Különösen élelmes ötletnek tartom a táblázatot, és azt, hogy ezt a szerző – emészthetősége okán – a nagyközönségnek (is) szánja. A pontrendszer ötlete szintén fontos, sőt, valószínűleg valamiféle pontozás nélkül valamirevaló rendszer elképzelhetetlen is volna.

Továbbgondolásra készlet. Mindekelőtt finomítanám, aztán pedig beépítenék egy-két kemény korlátot. A finomítás részint egyszerűsítést jelent, részint a pontértékek „széthúzását”. Kemény korlátként továbbra is fontosnak tartom, hogy lényegi (pl. nagypontszámú) kritériumokból kettő meg-nem-léte esetén egy kategóriával legyen visszaszorolandó a bútor. Ez egyúttal a „drágán felszerelvényezett olcsó bútor” dilemmáját is föloldaná.

A középkategória továbbosztása szintén fontos, hiszen – mint a termékvilágban mindenütt – ez a legnépesebb mezőny. Valószínűleg itt kell a legtöbb „puha” korlát, itt a legtöbb az „átjárás” az egyes alkategóriák között. Alighanem Palánki Viktor szeme előtt is elsősorban ez lebeghetett, amikor a nem lényegi minőségi változásokat okozó árcsökkenő trükkökről beszélt. Hogy aztán elég-e alsó közép- és felső középkategóriáról beszélni, vagy érdemes alsó-, derék- vagy zöm-, és végül felső középkategóriát megkülönböztetni, az bár fontos, de részletkérdés.

Forglap fióktest: az olcsóságra törekvő az alsó(bb) kategóriába törekvést jelenti. Következmények nélkül nem lehet levenni egyik oldalból sem. Mindenki tudja, hogy egy „Trabanttal szállni élvezet”, ellenben a Mercedesszel való ütközéskor a Trabiban ülők vesztenek rajta. Ettől még dícséretes (volt) a tervező és a gyártó azon törekvése, hogy olcsó kocsit adjanak a „széles néptömegeknek”, csakhogy az olcsóbítás egyúttal funkcióvesztéssel is járt. A fémfiókdalok esztétikai-, funkció- és élettartam-többletéből következik a magasabb osztályba sorolás (igényes fém mechanikán futó tömöfa fiókoké pedig méginkább).

A csavaros összeszerelés valóban adhat szívósságbeli többletet a bútornak, de csak nagyon pontosan körülhatárolt esetekben, és ezzel le is zártuk az

előnyök sorát. Jellemző, hogy pl. Ausztriában a 16-os laminált lap, mint korpuszanyag teljesen elfogadott, idehaza pedig nem. Az ok vélhetőleg éppen a csavarozás: a 16-os lapba behajtott csavar szétrepíti a lapot, ráadásul a lapközéphe találni sem könnyű, legkivált pedig a csavaros összeépítést favorizáló műhelyek sokszor minden határon túlmenő olcsóbbitási törekvései okán e bútorokban fölhasznált – tetszik, nem tetszik – olcsó, tehát hitvány csavarok szerteszt futási hajlama miatt még kevésbé könnyű (hogy egy olcsó csavar miért „tud” szükségképpen kevesebbet egy drágábbnál, azt nem e cikk témája taglalni, de szívesen adok szempontokat). Ugyanígy a lamellóval, de akár a Lamellóval való korpusz-összeépítés sem bírja a 16-os lapot: az eredeti, feszes, túlszártított lamellák a ragasztáskori duzzadással, az utángyártott, félárú fakecszek az alulméret miatti billenésükkkel repesztek szét az élbe feszített anyagot. Sem a csavar, sem a lamelló, sem a Lamello nem korpusz-összeépítő kötélem. Ahol köldökcsappal, vagy egyéb, komoly sarokszilárdságot adó kötéssel építik a bútort, ott a 16-os lap korrekt. Azaz a kötés megválasztása, szilárdsága miatt, igenis kategorizáló tényező kell legyen. És nem vehető egy kalap alá a köldökcsap és a lamelló: igényes munkán mindkettő megjelenhet, de csak a maga helyén. Az összes többi kötéssel egyetemben.

A különböző korpuszösszehúzókat szokás 30%-os szilárdságcsökkenést okozó szerkezeti elemeknek tekinteni. Hogy honnan a szám, nem tudom, mindenesetre a „ne levegőt szállítsunk”-elv és a nagy bútorok helyszínen való összeépíthetősége két, egymástól távol álló vevői igény szint, tehát célcsoport, tehát kategória megtestesülése. Ennek megfelelően (a vita egy későbbi szakaszában) sorra vehetnénk a különféle szerkezeti megoldásokat, melyik hova sorolandó. Napi műhelylátogatási tapasztalatom egyelőre sommásan lefelé minősít: ma Magyarországon minőségi, nagyon stabil összehúzó vasalatot beépíteni finoman szólva sem divat, cél

az olcsóbbitás pl. az összeépítési költségek vevőre hárításával, tehát újfent csak a funkcióvesztés.

A farostlemez fiókfenék valóban terhelési kérdés, kis teherviselő képessége okán ma már csak alárendelt funkciókra és nagyon kicsi, pl. fűszeres, ún. ölbefiókokba építjük be, ennek megfelelően újfent kategorizálási alap. Hogy érdemes-e finomítani rászegezett és beárkolt fenék szerint, az legalábbis kérdéses, ha egyáltalán. Én mindenesetre kiszórnám a mestert, ha rászegezett fenékek állítana be hozzám.

A szekrényhátfal érzékenyebb kérdés, külön kell válasszuk a szoba-, iroda- és konyhabútorokat. A szobabútor ajazott (és nem aljazott!), alj = fenék, szoknya, aj pedig magyarul falc, bármennyire is tiltakozik az aj szó ellen a korrektör vindózbuta helyesírás-ellenőrzője) és nutolt hátfalú egyaránt lehet közép-, de felső kategóriában is. Magam akkor tervezek be szobába visszaugratott hátfalat, ha a bútor hideg falra kerül, ekkor a tető/fenék is visszaáll, sőt, ha lehet, pogácsa- vagy más szellős lábra állítom a bútort. Így mögötte kürtő képződik, a fal szellőzik és a bútor jószagú, száraz marad. Ugyancsak visszaugratott hátat kérnek a szintezhető, rejtett (sínű) függesztővasalatok, és abban, azt hiszem, megintcsak egyetérthetünk, hogy ez alatt falra szerelni szekrényt ugyan nem élből felelőtlenség (bár mitől ne kúszna át egy M6 kapupántcsavar feje az évek alatt a szekrény súlyától a forgácslapra), de nem is közép-, kivált nem felső kategóriás eljárás. Finom distinkciókra persze szükség van: épp a saját, ágy fölötti áthidalószekrényembe sikerült olyan függesztővasalatot kapnom, aminek a falra húzó (!) csavarja a puszta csavarozási tengelyirányú erőtől beroskadt. Megérne pár lapot, hogy az efféle vasalatok forrásait nyilvánosságra hozzuk!, mondjuk az adott

esetet a foglalkozás körében elkövetett gondatlan veszélyeztetés címszó alatt. Konyhában, esetenként irodában a visszaugratott hátfal a függesztés stabilitásán kívül (alapnak javaslom a 30 kg/pár tömeget tartósan, tanúsítottan viselni képes vasalatokat) a szerelvényezéshez is kell: fönt a világítás vezetékeit, lent csöveket kell legtöbbször elhelyezni, a kőműves munkájának takarásáról már nem is szólva.

A különböző gyorszerelő profilokat a hátfal házilagos rögzítésére találták ki, céljuk ismét csak az összeépítési költség megtakarítása a munka vevőre hárításával, tehát funkcióvesztés. Azt pedig, remélem, nem kell írástudó kollégámnak külön kiemelnem, hogy a lemezhátfal a ma szokásos korpuszbútorok zömének „kifeszítésére” szolgál, ilyenformán minél szilárdabb rögzítésére még Ukrajnában és Romániában gondot fordítanak szegezéssel, tűzéssel. A (házilag szerelhető) műanyag rögzítő- és sorolóelemek mindig hagynak pár mm játékot, ezzel a stabilitás

sokkal többet veszít, mint pl. az összehúzó vasalatokkal. A lemez anyaga esztétikai kérdés (szín, bio- vagy nem biomivolt stb.), azonban vigyázzunk a „natur” szóval, mert ezt sokan „nyers”-nek értelmezik, és ez már szabványba ütközik (kezeletlen farostlemez bútorba nem volna beépíthető). Nem jelenti ez azt, hogy ne gyártanak ilyen! De azért mégse kelljen, közép-kategóriában pláne, elfogadnunk. És ne legyen hivatkozási alap, ha valamit félreütünk: hibázok én is, de akkor félrevonulok egy duzzogóba, csöndesen összeszegyellem magam és az okozott kárt igekszem jóvátenni. Ez is üzemi kockázat, az árba beleépül, csakúgy, mint a várható garanciális költségek.

Veszélyesnek tartom hogy „A” vevő érzékeny, mint mindenre hivatkozási alapot. Noha a vevő tényleg érzékeny, azonban nem (föltétlenül) hülye. Azaz a fölkinált minőségi és áralternatívák halmazából optimumot fog választani. Hogy ez milyen mértékig teljesül, az

viszont már az iparos piaci munkáján múlik, aminek csak egyik eleme, hogy pl. milyen szokványok ismeretében hová sorolja önmagát és őt a reménybeli vevője.

Korpuszanyagok. Megítélésem szerint nem a szín minősít (ez divatfüggő erősen), hanem a laminát minősége: korpusznak való vékony és áttetsző, kis kopásállóságú lapot rendszeresen épít be a szakma erősen kitett helyekre is: ajtóknak, plattnak, polcoknak. Ez valóban minősítő kérdés, noha nemhogy a laikus, de a szakemberek többsége sem mondja meg szemre, melyik melyik. Azt azonban teljesen megalapozottnak tartom, hogy a furnéros, ezen belül az agglomerátlap-maganyagú és főttebb a lécbetétes, majd a tömörfa magasabb minőségi szinten fogadtassék el. Nem csak az anyagköltségek miatt, de főleg a benne megtestesülő munka-, tudás-, esztétikai és funkcióelőnyök miatt (az utóbbi kettő vitatható és kiterjeszthető, ez meghaladja a most adott kereteket).

A modul- és egyedi (konyha)bútor közöttinél nézetem szerint lényegesebb a különbség közép- és felső kategória között tekintetben, hogy a felső kategória mindig kell, hogy valami előremutatót, a szokványokat – igenis! – meghaladót tartalmazzon. Méretben, technikában, szolgáltatásban, anyagválasztásban, megmunkálási technikában (pl. a Robinson bútor egyfajta széria, mégis annyira különbözik a mindennapitól, és ad bizonyos esztétikai és presztízstöbbletet, hogy szerintem nyugodtan lehet felső kategóriásnak tekinteni).

Látható, hogy ez a táblázat lényegében nem új, csak itt-ott finomít az alapötleten, és széthúzza a ponthatárokat, azért, hogy egyértelműsíteni lehessen, amikor két lényegi, azaz nagy pontértékű kritérium nemteljesítése miatt csúszik vissza a bútor legalább egy kategóriát. Azaz hiába érne el a bútor 105 pontot (ld. lejjebb), ha teszem a front laminált és a fiók folding, akkor két minősítőelemen esik, ráadásul 2–2 sávot, azaz nem első közép-, hanem alsó középkategóriájú lesz.

Így alsó kategóriás a bútor 20 pont alatt, középkategóriás 21-től 120 pontig, fölötté felső. A középkategória alsó mezőnyéről beszélnek 40 pontig, középközépről 41-től 90-ig, felső mezőnyéről 91 fölött. De ez még mechanikusan az előző ismétlése volna. Ezért kitérünk a tervezés, a vevőgondozás és a helyszíni munka kérdésére is, és arányosan növeljük a ponthatárokat. Ezt egy későbbi alkalommal megteesszük majd.

Simor Árpád

A Palánki Viktor-féle táblázat egy lehetséges finomítása:

Korpusz-alapag.	Korpuszlaminált	1
	Furnéros agglom. maggal, vízálló laminált fflap	5
	Furnéros, lécbetétes mag	12
	Tömörfa	15
Fiók	Műag, folding, laminált	1
	egyret. acéloldal, állítható elő, RK	5
	takart sínű acéloldal, TK	10
	TK takart mechanika, tömör káva	15
Hátfal	Natur frl, toldott, nem színazonos fehér	1
	színazonos frl, forgl., MDF	5
	Rét.lem, furn. frl	10
	más (keretbet, pl.)	15
Munkalap	laminált faforgácslap, CPL	1
	HPL 28 mm	10
	HPL 39 mm, alakos, VÁ	12–14
	tömörfa olajozva, akril, gránit, korracél, kerámia, ...	15
	Sarok- és hosszoldás műa sorolóléc	1
	fém sorolóléc	4
	szintbeni összemart, szilikonnal	6
Szerkezet	csavar, lamello, öh.vas	1
	köldökcspas	8
	tömörfa kávakötés	15
Lábazat	lefutó oldal, nem szintezhető dekorláb	1
	egy kávaláb az össz. korp. alá	4
	szintező láb takarással, porzárással	10
	szintező erős dekorláb, tömörfa, ...	14
Front	Laminált lap élfóliával	1
	Laminált lap min. 2 mm ABS zárással	4
	MDF festve	8
	MDF furnérozva, élfurnér, élléc	10–14
	Tömörfa	15
Vasalatok	EU-n kívüli	1
	Középkategória	8
	Felső kat.	15
Élzárások	élfólia, nem látható élek nyitva	1
	élfólia, nem látható élek zárva, mlap éldekor	8
	élfurnér, vékony ABS, nlé zárva, mlap éldekor	10
	ABS, élfá, mlap élbeültetés...	15

(RK: részkihúzás, TK: teljes kihúzás, agglom.: agglomerált, azaz MDF, forácslap..., VÁ: vízálló)